
Historici o situaci v roce 1914

Text 1: Předvečer války z pohledu Jan Křena (2005)

Vývoj posledních předválečných let otřásl i pozitivní prorakouskou orientací svých nejvýraznějších protagonistů. Kramář, který ještě před několika lety označil nacionalistické aspirace na počestění Čech a secesi od Rakouska za fantasmagorie, krátce před válkou eventualitu odtržení od Rakouska připustil a dal dokonce ruské vládě k dispozici náčrt ústavy budoucí federace slovanských států – podle vzoru někdejšího Německého spolku. Složitější byl vývoj Masarykův, který se nedlouho před válkou stal předsedou českého opozičního parlamentního klubu. Ve svých programových dílech zkoumal velké problémy doby a místo Čechů v nich. V nedokončené knize *Rusko a Evropa* (1912) analyzoval kriticky „ruskou variantu“ a dospěl k odmítnutí carského režimu i jeho destruktivní negace v podobě ruského revolucionismu. Příznačné bylo, že dalším předmětem jeho zkoumání, které již nestačil knižně ztvárnit, se stalo Německo a problém pangermanismu. V jeho myšlení tehdy zjevně sílily pochyby o tradičních danostech prorakouského přesvědčení a odmítání revoluce; v pozadí se již rýsovala úvaha o možnosti revolučního rozchodu s Rakouskem.

KŘEN, Jan: Dvě století střední Evropy, Argo, Praha 2005, s. 305

Text 2: Češi a rakouský stát podle Jiřího Kořalky (1996)

Národní vzestup Čechů od počátku šedesátých let 19. století do roku 1914 (v počátečních letech první světové války to bylo opět něco jiného) nenarážel již ze strany rakouského státu na závažné překážky a byl spíše usnadňován státními opatřeními v legislativě, hospodářské, sociální a kulturní politice. Není však možné přehlédnout skutečnost, že oproti téměř úplné struktuře moderní kapitalistické společnosti, oproti rozvinutému systému politických stran a kultury, oproti vzedmutému sebevědomí českého národa stál nezdár všech pokusů o národní vyrovnání a přestavbu habsburské monarchie směrem k federalismu. Všechna zásadní politická řešení narážela také na zostřující se česko-německé národnostní soupeření v českých zemích.

KOŘALKA, Jiří: Češi v Habsburské říši a v Evropě 1815–1914, Argo, Praha 1996, s. 124

Analyzujeme, interpretujeme:

- Pokuste se shrnout názory obou historiků na vztah Čechů k Rakousku- Uhersku před 1. světovou válkou.